

Landet baade offentlig og private, forekommer det mig, at Friskolen, som virkelig har gjort et godt Stykke Arbejde her i Landet, kunde have Støtte i samme Forhold som de andre Skoler. Naar det derimod fra mange forskellige Talere er foreslaaet, at i hvert Fald en meget væsentlig Del af den Støtte, som Friskolen skulde have, skulde lægges over paa Lærerne i Form af Skolepenge, maa jeg tage bestemt Afstand deraf. Denne Børde kan nemlig blive saa stor — efter den Maalestok i hvert Fald, som her er foreslaaet, 6 Kr. pr. Barn — at den kan blive økonomisk ødelæggende for Lærerne i Statskolen. Hvis man endda kunde indskrænke det til de Lærere, som virkelig, faktisk ere forsamlelige og uduelige, saa at man kunde sige, at de saa Løn som forsthyldt, skulde jeg ikke have noget derimod. Det er just ikke, fordi jeg mener, at disse Skolepenge for Flertallet af de danske Lærere vilde saa saa overordentlig indgribende Betydning. Men jeg vil ikke, fordi der findes enkelte forsamlelige og uduelige Lærere, være med til i Genhold til saadanne enkelte Undtagelser at lave almindelige Regler, hvis yderste Konsekvenser i hvert Fald kunde komme til at gaa ud over selv den sluttigste og den dygtigste og mest retskafne Lærer, saa at han kan blive økonomisk ruineret derved. Det forekommer mig, at det er Hovedtanken mod denne Bestemmelse i Lovforslaget, at den ikke kan indskrænkes til at ramme de skyldige, men at den ogsaa kan komme til at ramme de uskyldige. I meget politisk bevægede Tider og for Nesten religiøst bevægede med, kan det hændes, at en Lærer, paa Grund af, at hans politiske Anskuelse er forskellig fra Beboernes i Skole-distriktet, kan miste alle Skolebørnene og, efter hvad der er foreslaaet, altsaa de to Tredjedele af sin Begyndelsesløn. Og det kan ikke nytte at man siger, at han faar Statstilskud, for det kan jo hændes, at det varer 5 Aar, inden han kan saa noget, om det overhovedet lykkes ham at saa noget, og Læreren kan da blive tvungen til at forlade sin Stilling, selv om det falder ham nok saa vanskeligt. Det, mener jeg, er Uret, og det er det, som jeg hovedsagelig har imod Pengesystemet, i hvert Fald efter den Maalestok, her er foreslaaet. En anden Grund er den, at naar Skolepengene blive saa store, kan det give Anledning til, at de bedrestillede Beboere i Skoledistriktet tage deres Børn ud af Skolen, alene af den Grund, at de ikke vilde have, at deres Børn skulle sidde paa Bænk sammen med de fattigeres Børn. Det kan ske, og naar de saa lave en Skole for sig selv, vil det dog, til Trods for, at det maa indrømmes, at Læreren er uskyldig dert

— han kan være en ligesaa dygtig og punktlig Lærer for det — kunne blive ham, der kommer til at bære Tabet, og det er Uret, paa staar jeg. En anden Anke er den, at Læreren paa den Maade vil blive i meget høj Grad afhængig, som det allerede er sagt af den højtærede Kultusminister, baade af Beboerne og Børnene. Naar Hensynet til hans Families Underhold kræver, at han ikke kan undvære disse Penge af sin Løn, fristes han let til at gaa og tale saa med den ene og saa med den anden, spille halvvejs Grundtvigianer til en Side og Misstronsmand til en anden, og der kan ogsaa være den Fristelse, at han kører for Børnene i Stedet for maaste at undervise dem, blot for at de gerne skulle ville gaa i hans Skole. Det er uheldigt og utaaeligt for en Lærer, da han under saadanne Forhold let mister sin Personlighed og Selvstændighed som Lærer i Skolen. Og saa vilde dog alle Forsøg paa at tilfredsstille alle, næsten umulig kunne lykkes. En vil have, at hans Barn skal lære Salmer, en anden vil ikke have det, en vil have, at hans Barn skal lære Lærebog udenad, en anden vil ikke have det, en tredje vil maaste slet ikke have sine Børn underviste i Religion og saa fremdeles. Allesammen truer de med at tage deres Børn ud af Skolen. Det er, siger jeg, utaaelige Forhold for en Lærer og et uheldigt Forhold for Skolen. Hvad nu den saa højt lovpriste Konkurrence mellem Friskole og Statskole angaar, vil jeg dertil blot sige, at jeg er en Ven af Konkurrencen paa mange forskellige Omraader, men jeg er paa den anden Side en bestemt Modstander af Konkurrence om Folks Børn blot for Penges Skyld. Endelig kunde jeg til Slutning have lyst til at sige et Par Ord med Hensyn til Forholdet mellem Friskolen og Statskolen. Det er jo sagt, at Friskolen har haft en meget stor Indflydelse paa den Forbedring, der er foregaaet med Statskolens Undervisningsmaade. Det er jo en Kendsgerning, at Undervisningen i Statskolen for 30—40 Aar tilbage væsentlig bestod af Opregning af Lærebog og Bibelhistorie, Valles Lærebog og Birchs Bibelhistorie, samt lidt Regning og Skrivning, men det er lige saa fuldt en Kendsgerning, at der er sket stor Fremgang i den Retning i Statskolen, og det er lige saa sikkert, at Friskolen paa den anden Side skød lige saa langt forbi Maalet i Begyndelsen. Det er lige saa godt en Kendsgerning, at da Friskolen begyndte, var Undervisningen i mange Skoler, som jeg selv har set, ikke paa langt nær den samme, som den er nu. Der herten lynes eller fortælles nu saa meget i Friskolen, som det var